

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบศัพท์ภาษาไทย ในหมู่บ้านหยวน อำเภอเชียงคำ กับหมู่บ้านฟ้าสีทอง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นเตรียมการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทย เพื่อความเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเรื่องศัพท์และการวิเคราะห์ศัพท์
3. ศึกษาเอกสารเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลภาคสนาม
4. ศึกษาเอกสารและงานวิจัย พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยา

สำรวจคัดเลือกและกำหนดจำนวนหน่วยอรรถ

ผู้วิจัยได้สำรวจคัดเลือกหน่วยอรรถจากงานวิจัยของนิภา อัมพรพรดี (2529) ชฎานนท์ แสงศรีจันทร์ (2541) และหนังสือของบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2547) ซึ่งหน่วยอรรถที่กำหนดขึ้นมานี้ เป็นศัพท์พื้นฐานที่ชาวไทลื้อใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน รวมศัพท์ทั้งสิ้น 815 ศัพท์ โดยแบ่งหน่วยอรรถออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล ดังนี้

- หมวด 1 คำเรียกเครือญาติและสรรพนาม
- หมวด 2 คำเรียกชื่อเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ
- หมวด 3 คำเรียกชื่อสัตว์และพืช
- หมวด 4 คำเรียกชื่ออาหารและเครื่องดื่ม
- หมวด 5 คำเรียกชื่อผักและผลไม้
- หมวด 6 คำเรียกวันและเวลา
- หมวด 7 คำเรียกสถานที่ สิ่งก่อสร้างและส่วนประกอบ
- หมวด 8 คำเรียกอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย
- หมวด 9 คำเรียกอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ

หมวด 10 คำเรียกชื่อเกี่ยวกับโรคและสุขภาพ

หมวด 11 เบ็ดเตล็ด

หมวด 12 คำกริยา

หมวด 13 คำวิเศษณ์

พื้นที่การศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ที่ทำการวิจัยไว้ดังนี้

1. หมู่บ้านหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
2. หมู่บ้านฟ้าสีทอง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

การที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ทำการวิจัยหรือจุดเก็บข้อมูลข้างต้น เป็นตัวแทนของชาวไทลื้อในแต่ละถิ่น เนื่องจากพื้นที่ในแต่ละจุดนั้นมีชาวไทลื้ออาศัยอยู่ค่อนข้างมาก อีกทั้งประเพณีวัฒนธรรม รวมทั้งภาษายังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่งจะช่วยให้ได้รับข้อมูลค่อนข้างสมบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรผู้บอกภาษาไทลื้อ โดยใช้หลักเกณฑ์ตามวิธีการของภาษาศาสตร์ ดังนี้

1. อายุ ผู้บอกภาษามีอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปี เนื่องจากผู้บอกภาษาที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์ทางด้านภาษามานานและสามารถชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ได้ดีกว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย
2. เพศ ใช้ผู้บอกภาษาถิ่นละ 5 คน เป็นเพศหญิง 3 คน และเพศชาย 2 คน ในการวิจัยนี้ใช้ผู้บอกภาษาที่เป็นเพศหญิงเป็นหลัก เพราะผู้บอกภาษาที่เป็นเพศหญิงอยู่บ้านมากกว่าผู้บอกภาษาที่เป็นเพศชาย ทำให้มีโอกาสที่ภาษาจะเปลี่ยนแปลงได้น้อยกว่า
3. การตั้งถิ่นฐาน ผู้บอกภาษาทุกคนเป็นชาวไทลื้อหมู่บ้านหย่วน อำเภอเชียงคำและหมู่บ้านฟ้าสีทอง อำเภอเชียงม่วนโดยกำเนิด และตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นั่นตลอดเวลาจนถึงปัจจุบันไม่เคยย้ายที่อยู่
4. อาชีพ ผู้บอกภาษามีอาชีพทำนา ทำไร่ หรือทอผ้าไทลื้อ เพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องเดินทางบ่อย โอกาสที่จะติดต่อกับคนถิ่นอื่นมีน้อย อาจทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงได้ง่าย
5. ความสามารถในการใช้ภาษา ผู้บอกภาษาทุกคนมีอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงเป็นปกติและใช้ภาษาไทลื้อพูดเป็นปกติในชีวิตประจำวัน
6. คุณสมบัติพิเศษอื่น เช่น สุขภาพดี ความจำดี มีอวัยวะในการพูด การฟังครบปกติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยใช้ผลการศึกษาของชฎานนท์ ศรีจันทร์ เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์การใช้คำของคนไทลื้อสามระดับอายุ ที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นแนวทางในการศึกษาภาษาไทลื้อทั้งสองถิ่น
2. ใช้บัญชีรายการคำประกอบการสัมภาษณ์ โดยออกแบบเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 6 แสดงศัพท์เหมือนและศัพท์ต่างของภาษาไทลื้อทั้งสองถิ่น

ภาษาไทย มาตรฐาน	ภาษาไทลื้อ เชียงคำ	ภาษาไทลื้อ เชียงม่วน	ศัพท์เหมือน	ศัพท์ต่าง
เห็ดหูหนู	[het ⁴ lo ⁷ la ⁷]	[het ⁴ ta: ¹ lo ⁷]		/
กล้วยน้ำว้า	[ko: ³ ʔe: ²]	[ko: ³ ʔe: ²]	/	
กล้วยหักมุก	[ko: ³ taj ³]	[ko: ³ sum ²]		/
ผักเขี้ยว	[ma ¹ fak ⁴ mun ²]	~[ma ¹ pak ⁴ mun ²]	/	
น้อยโหน่ง	[no: ³ ne: ³ de: ²]	[ma ¹ no: ³ na: ²]		/

3. สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาโดยใช้รูปภาพ อุปกรณ์จริง การแสดงท่าทาง หรือ ยกตัวอย่างคำนั้นๆ ในบริบทประกอบการซักถาม
4. ผู้วิจัยอาศัยสภาพแวดล้อมเข้าช่วย โดยชี้ไปที่สิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัว หรือสิ่งที่พอจะหาได้ในบริเวณบ้านของผู้บอกภาษา แล้วถามว่า นี่เรียกว่าอะไร
5. ขณะสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลและเสียงที่ได้ยินด้วยสัทอักษรของ IPA (The International Phonetics Alphabet) ลงในสมุดบันทึก และบันทึกเสียงไว้ในเครื่องบันทึกเสียงด้วย เพื่อจะได้ตรวจสอบให้ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง
6. การบันทึกเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยได้นำเทปบันทึกเสียงของผู้บอกภาษาในแต่ละพื้นที่ โดยใช้ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ. เกตนิย์ (William J. Gedney)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. พิจารณารูปแปรของศัพท์เดียวกัน หรือการพิจารณาว่าเป็นศัพท์เดียวกัน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปรรูปของศัพท์เดียวกัน ดังนี้

- 1.1 ความแตกต่างในเรื่องศัพท์ลักษณะของเสียงสระ
- 1.2 ความแตกต่างในเรื่องศัพท์ลักษณะของเสียงพยัญชนะ
- 1.3 ความแตกต่างในเรื่องของการลดพยางค์
- 1.4 ความแตกต่างในเรื่องของการเรียงลำดับคำ

2. พิจารณาแยกศัพท์ต่าง

2.1 ศัพท์ที่ใช้แทนหนึ่งหน่วยอรรถ มีเสียงพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะท้ายต่างกัน

ถือว่าเป็นคนละศัพท์ เช่น

ภาษาไทยลื้อเชียงคำ	ภาษาไทยลื้อเชียงม่วน	
[t ^h o:j ³]	[wa:n ²]	“ถั่วย”
[ko:n ¹]	[se: ⁶]	“กลอน”
[nw: ³ ne: ³]	[kst ⁴ hst ⁴]	“น้อยหน้า”

2.2 ศัพท์ประกอบด้วยหน่วยคำ หรือพยางค์หนึ่งที่มีรูปแตกต่างกันทั้งหน่วยคำ หรือพยางค์ หรือแตกต่างในลักษณะที่นอกเหนือไปจากเกณฑ์การพิจารณารูปแปรของศัพท์เดียวกัน ถือว่าเป็นคนละศัพท์ เช่น

ภาษาไทยลื้อเชียงคำ	ภาษาไทยลื้อเชียงม่วน	
[na: ³ ta:η ²]	[na: ³ pɔη ²]	“หน้าต่าง”
[na: ³ ʔək ⁴]	[ʔok ⁴]	“อก”

2.3 ศัพท์เดียวกัน แต่มีจำนวนพยางค์ต่างกัน ซึ่งพยางค์ที่ต่างกันนี้ มี

ความหมายเพิ่มขึ้นมา เพื่อบ่งบอก ลักษณะ ขนาด รูปร่าง ประโยชน์ หรือที่มาของคำ แต่ไม่ใช่เป็นการลดพยางค์ ถือว่าเป็นคนละศัพท์ เช่น

ภาษาไทยลื้อเชียงคำ	ภาษาไทยลื้อเชียงม่วน	
[pi:n ⁶ tum ²]	[pi:n ⁶ tum ² k ^h an ⁶]	“ผดผื่นคัน”
[kw:η ³ k ^h aw ³]	[kw:η ³ k ^h aw ³ sa:j ¹]	“กระติบข้าว ที่มีสาย”

3. พิจารณาจำแนกศัพท์แปร

4. พิจารณาเปรียบเทียบความถี่การใช้ศัพท์ภาษาไทยทั้งสองถิ่น
 - 4.1 ความถี่การใช้ศัพท์เหมือนของผู้บอกภาษาทั้งสองถิ่น
 - 4.2 ความถี่การใช้ศัพท์ต่างของผู้บอกภาษาทั้งสองถิ่น

การนำเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้การนำเสนอแบบพรรณนา โดยแบ่งเนื้อหาได้ดังนี้

1. บทนำ
 - 1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - 1.3 นิยามศัพท์
 - 1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยนี้
 - 1.5 ขอบเขตของเบื้องต้น
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 หลักการและแนวคิดในการศึกษาภาษาถิ่น
 - 2.2 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ
 - 2.2.1 ชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยา
 - 2.2.2 ชาวไทลื้อในอำเภอเชียงคำ
 - 2.2.3 ชาวไทลื้อในอำเภอเชียงม่วน
 - 2.3 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดพะเยา อำเภอเชียงคำ และอำเภอเชียงม่วน
 - 2.3.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดพะเยา
 - 2.3.2 ประวัติความเป็นมาของอำเภอเชียงคำ
 - 2.3.3 ประวัติความเป็นมาของอำเภอเชียงม่วน
 - 2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย
 - 2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบศัพท์
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
 - 3.1 ขั้นตอนเตรียมการวิจัย
 - 3.2 สัมภาษณ์คัดเลือกและกำหนดจำนวนหน่วยกรณี
 - 3.3 พื้นที่การศึกษา
 - 3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 การนำเสนอข้อมูล
4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศัพท์ภาษาไทย
 - 4.1 ผลการพิจารณาเปรียบเทียบศัพท์ภาษาไทยทั้งสองถิ่นว่าเป็นศัพท์เดียวกัน หรือ พิจารณารูปแปรของศัพท์เดียวกัน
 - 4.1.1 ผลความแตกต่างในเรื่องสัทลักษณะของเสียงสระ
 - 4.1.2 ผลความแตกต่างในเรื่องสัทลักษณะของเสียงพยัญชนะ
 - 4.1.3 ผลความแตกต่างในเรื่องของการลดพยางค์
 - 4.1.4 ผลความแตกต่างในเรื่องของการกลมกลืนเสียง
 - 4.1.5 ผลความแตกต่างในเรื่องของการเรียงลำดับคำ
 - 4.2 ผลการพิจารณาเปรียบเทียบการแยกศัพท์ต่างภาษาไทยทั้งสองถิ่น
 - 4.3 ผลการเปรียบเทียบการจำแนกศัพท์แปรภาษาไทยทั้งสองถิ่น
5. ความถี่การใช้ศัพท์เหมือนและศัพท์ต่างระหว่างชาวไทลื้อ หมู่บ้านหยวน อำเภอ เชียงคำ กับหมู่บ้านฟ้าสีทอง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
 - 5.1 ความถี่การใช้ศัพท์เหมือนของผู้บอกภาษาทั้งสองถิ่น
 - 5.2 ความถี่การใช้ศัพท์ต่างของผู้บอกภาษาทั้งสองถิ่น
6. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
 - 6.1 สรุปผลการวิจัย
 - 6.2 อภิปรายผลการวิจัย
 - 6.3 ข้อเสนอแนะ